

IMPORTANT NOTICE – TERMS & CONDITIONS OF SALE AND USE: By opening and using these seeds, you agree to the following terms. If you do not accept, return the unopened package with proof of purchase for a full refund. This product is licensed for planting only in approved regions. The resulting crop may only be used for food, feed, or processing.

RISK OF NON-PERFORMANCE: Seed performance may be affected by factors beyond RENO Agrigenetics Private Limited (RENO) control (e.g., weather, pests, diseases, soil, planting practices). The buyer assumes all such risks.

LIMITATION OF WARRANTIES & LIABILITY: RENO warrants only that the seed matches the label description within legal tolerances. No other warranties (express or implied) are given. RENO is not liable for incidental or consequential damages. Remedies are limited to seed replacement or refund, at RENO's discretion. Claims must be reported within 30 days of discovery or before harvest, whichever is earlier, and submitted directly to RENO. Terms may only be changed in writing by RENO's authorized representative.

PRODUCED BY: RENO AGRIGENETICS PVT. LTD., 102, Akik Complex, S.G. Highway, Bodakdev, Ahmedabad-380015, Gujarat. GST No. 24AAECR6292A1ZL. Phone: +91-98257 51649. Website: <https://www.renoagrigenetics.com/home>

1. Groundnut: Agronomic Practices and Integrated Pest Management

GJG-9 groundnut variety is a Spanish bunch, erect high-yielding, and early-maturing variety.

1. Variety Characteristics

Maturity : 100-110 days (Kharif). **Plant Type :** Spanish bunch, Erect **Seed :** Rose colored kernels. **Size:** Medium And Spheroidal kernel size (100 kernels = 60-70 gm) **Oil Content :** High (approx. 47-49%). **Shelling % :** Good

(approx. 65-70%). **Pod Yield :** **Kharif (Rainfed) :** 11-13 quintals/acre (28-32 qt/ha). Depending on the source and growing conditions. **Other Features:** It has recorded higher kernel and oil yield. The variety also exhibited greater pod and kernel size. **Seed Dormancy:** Absent

2. Soil and Land Preparation
Soil Type : Prefers well-drained, light to medium-textured soils such as sandy loams or loamy sands. Avoid heavy clayey, or poorly drained soils. **Soil pH :** The ideal pH range is 6.5 to 7.5 (slightly acidic to neutral). **Land Preparation : Ploughing :** One deep ploughing (15-20 cm) to uproot old stubble and improve soil aeration. **Harrowing :** Follow with 2-3 harrowings to break clods and achieve a fine, level seedbed. **Leveling :** Ensure the field is well-leveled for uniform irrigation and germination.

3. Sowing and Seed Treatment
Sowing Time : Kharif : June to July (with the onset of monsoon) **Seed Rate :** 60-70 kg per acre. Use only fresh, healthy, and bold kernels. **Spacing : Row-to-Row :** 12-18 Inches **Plant-to-Plant :** 8-10 cm **Seed Treatment :** This is a critical step to protect against seed-borne and soil-borne diseases and pests. **Fungicide :** Treat seeds with a fungicide like **Thiram** or **Mancozeb** (3 g/kg seed) or **Carbendazim + Mancozeb** combination (3 g/kg seed) to manage collar rot, root rot, and other fungal infections. **Biocontrol (Optional) :** If not using chemical fungicides, treat with **Trichoderma viride** (4-5 g/kg seed). **Biofertilizer :** After fungicide treatment (allow seeds to dry), treat with a **Rhizobium culture** (as per packet instructions) to enhance nitrogen fixation. **Insecticide :** In areas prone to termites or white grubs, treat seeds with **Chlorpyrifos 20 EC** (6-12 ml/kg seed).

4. Fertilizer and Nutrient Management
“PRECAUTION : Farmers are advised to test their soil before applying fertilizers. Use the soil test results to apply only the required nutrients for healthy crops and sustainable soil management.” **Basal Dose (At Sowing) :** **Organic Integration :** Apply 10-12 tonnes/ha (4-5 tonnes/acre) of well-decomposed Farm Yard Manure (FYM) or compost during the last harrowing. **Kharif Groundnut :** 12.5-25 kg N, 25-50 kg P₂O₅, 0-25 kg K₂O, 25 kg zinc sulphate, 7.5 tons FYM per hectare. **Summer Groundnut :** 25 kg N, 50 kg P₂O₅, 50 kg K₂O, 25 kg zinc sulphate, 7.5 tons FYM per hectare. Groundnut, being a legume, fixes its own nitrogen, so it requires only a small "starter dose" of Nitrogen (N). Phosphorus (P) is vital for root development and nodulation. Potassium (K) is important for pod filling and disease

resistance. **Top Dressing (Crucial) :** **Gypsum :** This is essential for proper pod development and kernel filling. Apply **500 kg of Gypsum per hectare (200 kg/acre)**. Apply at the peak flowering stage, around **35-45 Days After Sowing (DAS)**, near the base of the plants just before earthing up. **Micronutrients :** If soil tests show deficiencies, apply Zinc Sulphate (25 kg/ha) as a basal dose or correct Iron (Fe) or Boron (B) deficiencies with foliar sprays.

5. Irrigation Management
Critical Stages for Irrigation : **Flowering :** (approx. 20-30 DAS) **Pegging :** (approx. 40-50 DAS) - This is the most critical stage. **Pod Development :** (approx. 60-80 DAS) Avoid water logging at all costs. Ensure proper drainage.

6. Weed Management
Pre-emergence : Apply a pre-emergence herbicide like **Pendimethalin** (1.0 kg a.i./ha) within 2 days of sowing. **Hand Weeding :** Perform 1-2 hand weeding at 20-25 DAS and 40-45 DAS. The first weeding can be combined with earthing up, which helps in peg penetration.

7. Major Pest and Disease Management

Pest Control: Sucking Pests (Aphids, Jassids, Thrips) : These pests suck sap and can transmit viral diseases (like Bunch Necrosis). **Control :** Seed treatment with Imidacloprid 70% WG (2-3 g/15 L). **Foliar spray of Acephate 75% SP** (1.5 g/L) or **Thiamethoxam 75% SG** (50g/acre). **Leaf Miner :** Larvae tunnel into leaves, creating white "mines." **Control :** Spray **Spinosad 45% SC** (60-90 ml/acre) or **Neem oil** (5%). **Tobacco Caterpillar (Spodoptera litura) :** Larvae feed voraciously on leaves, often in groups. **Control :** Set up pheromone traps (4-5/acre) to monitor and trap male moths. For young larvae, spray **Neem oil** (1500 ppm) or **Emamectin Benzoate 5% SG** (0.5 g/litre water). Spray **Chlorantraniliprole 18.5% SC** at 60-90 ml per acre, diluted in 200-250 litres of water or **Flubendiamide 20% WG** (60 g/ha). **White Grub / Termites :** These soil pests damage roots and pods. **Control :** Seed treatment with Imidacloprid 17.8% SL (as mentioned above) is the best preventive measure. **Disease Control:** **Tikka (Early Leaf Spot and Late Leaf Spot) :** Small, dark, circular spots appear on leaves, leading to defoliation. **Control :** Treat the seeds using good seed treatment fungicide. Spray **Mancozeb** (0.2%) + **Carbendazim** (0.05%) or **Tebuconazole + Azoxystrobin** at 21-day intervals. **Rust :** Reddish-brown pustules appear on the lower side of leaves. **Control :** Spray **Mancozeb** or **Propiconazole 25% EC** (1 ml/litre water). **Collar Rot / Root Rot (Aspergillus) :** A fungal disease causing rotting at the collar region, leading to

wilting and death of young plants. **Control :** Soil application of **Trichoderma viride** (2.5 kg/ha) + seed treatment with **Thiram 75% WP**. **Aflatoxin :** To reduce timely harvest (35-40% moisture) + rapid drying (<10% moisture) is a must.

8. Harvest and Post-Harvest (Drying & Storage):
Harvesting Time : The crop is ready for harvest when the leaves turn yellow and start to shed, and the inner shell of the pods turns dark. **Process :** Irrigate the field 2-3 days before harvesting to make pulling the plants easier. Pull the plants, stack them for a few days to cure, and then separate the pods. **Drying :** Dry the pods in the sun for 4-5 days until the moisture content is reduced to 8-10% to prevent aflatoxin contamination and ensure safe storage. **Additional Note : Adjustments may be needed based on local soil tests or climatic conditions.**

2. मृंगफली: कृषि पद्धतियाँ और एकीकृत कीटप्रबंधन (हिंदी)

GJG-9 मृंगफली की किस्म स्पेनिश गुच्छा, सीधी, ज़्यादा पैदावार वाली और जल्दी पकने वाली किस्म है।

1. किस्म की खासियतें
पकने का समय : 100-110 दिन (खरीफ)। **पौधा का टाइप :** स्पेनिश गुच्छा, सीधा **बीज :** गुलाबी रंग के दाने। **साइज़ :** मीडियम और गोल दाने का साइज़ (100 दाने = 60-70 gm)। **तेल की मात्रा :** ज़्यादा (लगभग 47-49%)। **छिलका % :** अच्छा (लगभग 65-70%)। **फली की पैदावार:** **खरीफ (बारिश पर निर्भर) :** 11-13 क्विंटल/एकड़ (28-32 qt/ha)। **सर्प** और उगाने के हालात पर निर्भर करता है। **दूसरी खासियतें :** इसमें दाने और तेल की ज़्यादा पैदावार हुई है। इस किस्म में फली और दाने का साइज़ भी बड़ा था। **बीज की डोमैसी :** नहीं।

2. मिट्टी और भूमि की तैयारी
मिट्टी का प्रकार : अच्छी जल निकासी वाली, हल्की से मध्यम बनावट वाली मिट्टी जैसे रेतीली दोमट या दोमट रेत को प्राथमिकता दी जाती है। भारी चिकनी या कम जल निकासी वाली मिट्टी से बचें। **मिट्टी का पीएच :** आदर्श पीएच सीमा 6.5 से 7.5 (थोड़ा अम्लीय से उदासीन) है। **भूमि की तैयारी :** जुताई : पुरानी ठूठ को उखाड़ने और मिट्टी में वायु संचार बढ़ाने के लिए एक गहरी जुताई (15-20 सेमी) करें। **हैरोइंग :** ढेलों को तोड़ने और एक अच्छी, समतल बीज क्यारी बनाने के लिए 2-3 बार हैरोइंग करें। **समतलीकरण :** सुनिश्चित करें कि समान सिंचाई और अंकुरण के लिए खेत अच्छी तरह से समतल हो।

3. बुवाई और बीज उपचार
बुवाई का समय : खरीफ : जून से जुलाई (मानसून की शुरुआत के साथ) **बीज की मात्रा :** ६०-७० kg प्रति एकड़। सिर्फ ताजे, हल्दी और मोटे दाने ही इस्तेमाल करें। **बीजों के बीज की दूरी :** लाइन से लाइन : 12-18 इंच **पौधे से पौधे :** 8-10 cm **बीज का ट्रीटमेंट :** बीज से होने वाली और मिट्टी से होने वाली बीमारियाँ और कीड़ों से बचाने के लिए यह एक ज़रूरी

कदम है। **फंगीसाइड :** कॉलर रॉट, रूट रॉट और दूसरे फंगल इन्फेक्शन को मैनेज करने के लिए बीजों को थिरम या मैन्कोज़ेब (3 g/kg बीज) या कार्बेन्डाजिम + मैन्कोज़ेब कॉम्बिनेशन (3 g/kg बीज) जैसे फंगीसाइड से ट्रीट करें। **बायोकोट्रोल (ऑथानल) :** अगर केमिकल फंगीसाइड का इस्तेमाल नहीं कर रहे हैं, तो ट्राइकोडर्मा विराइड (4-5 g/kg बीज) से ट्रीट करें। **बायोफर्टिलाइज़र :** फंगीसाइड ट्रीटमेंट (बीजों को सूखने दें) के बाद, नाइट्रोजन फिक्सेशन को बढ़ाने के लिए राइज़ोबियम कल्चर (पैकेट पर दिए गए निर्देशों के अनुसार) से ट्रीट करें। **इन्सेक्टिसाइड :** जिन जगहों पर दीमक या सफेद ग्रब होने की संभावना है, वहाँ बीजों को क्लोरपाइरीफॉस 20 EC (6-12 ml/kg बीज) से ट्रीट करें।

4. उर्वरक और पोषक तत्व प्रबंधन
“सावधानी: किसानों को सलाह दी जाती है कि वे उर्वरक डालने से पहले अपनी मिट्टी की जाँच करें। स्वस्थ फसलों और टिकाऊ मृदा प्रबंधन के लिए केवल आवश्यक पोषक तत्वों का ही प्रयोग करें।”
बेसल खुराक (बुवाई के समय): **जैविक एकीकरण :** अंतिम जुताई के दौरान 10-12 टन/हेक्टेयर (4-5 टन/एकड़) अच्छी तरह से सड़ी हुई गोबर की खाद (FYM) या कम्पोस्ट डालें। **खरीफ मृंगफली :** 12.5-25 किग्रा नाइट्रोजन, 25-50 किग्रा P₂O₅, 0-25 किग्रा K₂O, 25 किग्रा जिंक सल्फेट, 7.5 टन गोबर की खाद प्रति हेक्टेयर। **ग्रीष्मकालीन मृंगफली :** 25 किग्रा नाइट्रोजन, 50 किग्रा P₂O₅, 50 किग्रा K₂O, 25 किग्रा जिंक सल्फेट, 7.5 टन गोबर की खाद प्रति हेक्टेयर। **मृंगफली, एक फलीदार पौधा होने के कारण, अपना नाइट्रोजन स्वयं स्थिर करती है, इसलिए इसे नाइट्रोजन (N) की केवल एक छोटी “प्रारंभिक खुराक” की आवश्यकता होती है।** **फॉस्फोरस (P)** जड़ों के विकास और गांठों के निर्माण के लिए आवश्यक है। **पोटेशियम (K)** फलियों में भराव और रोग प्रतिरोधक क्षमता के लिए महत्वपूर्ण है। **टॉप ड्रेसिंग (अनिवार्य) :** **जिप्सम :** यह उचित फलियों के विकास और दानों में भराव के लिए आवश्यक है। प्रति हेक्टेयर 500 किलोग्राम जिप्सम (200 किलोग्राम/एकड़) डालें। **बुवाई के** लगभग 35-45 दिन बाद, फूलों के चरम चरण में, पौधों के आधार के पास, मिट्टी चढ़ाने से ठीक पहले डालें। **सूक्ष्म पोषक तत्व :** यदि मृदा परीक्षण में कमी दिखाई देती है, तो जिंक सल्फेट (25 किलोग्राम/हेक्टेयर) को मूल खुराक के रूप में डालें या पत्तियों पर बोरोन (B) की कमी को ठीक करें।

5. सिंचाई प्रबंधन
सिंचाई के लिए महत्वपूर्ण चरण : **फूल आना :** (लगभग 20-30 दिन) **पेगिंग :** (लगभग 40-50 दिन) - यह सबसे महत्वपूर्ण चरण है। **फलियों बनना :** (लगभग 60-80 दिन) हर कीमत पर जलभराव से बचें। उचित जल निकासी सुनिश्चित करें।
6. खरपतवार प्रबंधन
उगने से पहले : बुवाई के 2 दिनों के भीतर पेंडीमथालिन (1.0 किग्रा प्रति हेक्टेयर) जैसे पूर्व-उगने वाले खरपतवारनाशक का प्रयोग करें। **हाथ से निराई :** 20-25 दिन और 40-45 दिन के अंतराल पर 1-2 बार हाथ से निराई करें। पहली निराई के साथ मिट्टी

भी चढ़ाई जा सकती है, जिससे खूँटों को जड़ तक पहुँचने में मदद मिलती है।
7. प्रमुख कीट एवं रोग प्रबंधन
कीट नियंत्रण
चूसने वाले कीट (एफिड्स, जैसिड्स, थ्रिप्स) : ये कीट रस चूसते हैं और विषाणु जनित रोग (जैसे बड़ नेक्रोसिस) फैला सकते हैं। **नियंत्रण :** इमिडाक्लोप्रिड 70% डब्ल्यूजी (2-3 ग्राम/15 लीटर) से बीज उपचार करें। एसीफेट 75% एसपी (1.5 ग्राम/लीटर) या थायमैथोक्सम 75% एसजी (50 ग्राम/एकड़) का पत्तियों पर छिड़काव करें। **लीफ माइनर :** लार्वा पत्तियों में सुरंग बनाकर सफेद “खान” बनाते हैं। **नियंत्रण :** स्पिनोसेड 45% एससी (60-90 मिली/एकड़) या नीम के तेल (5%) का छिड़काव करें। **तंबाकू इल्ली (स्पोडोप्टेरा लिटुरा) :** लार्वा पत्तियों को, अक्सर समूहों में, बड़े चाव से खाते हैं। **नियंत्रण :** नर पतंगों की निगरानी और उन्हें फँसाने के लिए फेरोमोन ट्रेप (4-5/एकड़) लगाएँ। युवा लार्वा के लिए, नीम का तेल (1500 पीपीएम) या इमामेक्टिन बेंजोएट 5% एसजी (0.5 ग्राम/लीटर पानी) का छिड़काव करें। कोन्ट्रोलरानिलिप्रोएल 18.5% एससी को 60-90 मिलीलीटर प्रति एकड़, 200-250 लीटर पानी में घोलकर या फ्लूबेंडियामाइड 20% डब्ल्यूजी (60 ग्राम/हेक्टेयर) का छिड़काव करें। **श्वेत कीट/दीमक :** ये मृदा कीट जड़ों और फलियों को नुकसान पहुँचाते हैं। **नियंत्रण :** इमिडाक्लोप्रिड 17.8% एसएल (जैसा कि ऊपर बताया गया है) से बीज उपचार सबसे अच्छा निवारक उपाय है। **रोग नियंत्रण:** **टिका (प्रारंभिक पत्ती धब्बा और पशु पत्ती धब्बा) :** पत्तियों पर छोटे, गहरे, गोलाकार धब्बे दिखाई देते हैं, जिससे पत्तियाँ झड़ जाती हैं। **नियंत्रण :** बीजों को अच्छे बीजोपचार कवकनाशी से उपचारित करें। 21 दिनों के अंतराल पर मैन्कोज़ेब (0.2%) + कार्बेन्डाजिम (0.05%) या टेबुकोनाज़ोल + एज़ोस्ट्रोबिन का छिड़काव करें। **रतुआ :** पत्तियों के निचले हिस्से पर लाल-भूरे रंग के दाने दिखाई देते हैं। **नियंत्रण :** मैन्कोज़ेब या प्रोपिकोनाज़ोल 25% ईसी (1 मिली/लीटर पानी) का छिड़काव करें। **कॉलर रॉट / रूट रॉट (एस्पेरगिलस) :** एक कवक रोग जो कॉलर क्षेत्र में सड़न पैदा करता है, जिससे युवा पौधे मुरझा जाते हैं और मर जाते हैं। **नियंत्रण :** ट्राइकोडर्मा विरिडे (2.5 किग्रा/हेक्टेयर) का मिट्टी में प्रयोग + थिरम 75% डब्ल्यूजी से बीजोपचार।

એપ્લાટોક્સિન : સમય પર કટાઈ (35-40% નમી) + તેજી સે સૂંચને (<10% નમી) કો કમ કરને કે લિપ આવચક હૈ.

8. કટાઈ ઓર કટાઈ કે બાદ (સુખાના ઓર ખંચણ):

કટાઈ કા સમય : ફસલ તબ કટાઈ આસન બનાને કે લિપ કટાઈ સે 2-3 દિન પહેલે ખેત મેં સિંચાઈ કરે. પૌધોં કો ઉછાડે, ઉઠેં કુછ દિનોં કે લિપ એક દેર મેં રખેં તાકિ હે સૂઝ જાઈ, ઓર ફિર ફલિયોં કો અલગ કર લે. **સુખાના :** એપ્લાટોક્સિન સંદૂષણ કો રોકને ઓર સુરક્ષિત બંધારણ સુનિશ્ચિત કરને કે લિપ ફલિયોં કો 4-5 દિનોં તક ઘૂપ મેં સુખાયેં જબ તક કિ નમી કી માત્રા 8-10% તક કમ ન હો જાણ. **અતિરિક્ત નોટ: સ્થાનીય મૃદા પરીક્ષણ યા જલવાયુ પરિસ્થિતિયોં કે આધાર પર સમાયોજન કી આવચકતા હો સક્તી હૈ.**

3. બુર્ધમૃગ: કૃષી પદ્ધતી આણિ એકાલ્પિક કીટકવ્યવસ્થાપન (મરાઠી)

GJG-9 બુર્ધમૃગાચી જાત હી સ્પેનિશ ઘડ, તાઠ ઉચ્ચ ઉત્પાદન દેનારી આણિ લવકર પવ્થ હોનારી જાત આહે.

૧. વિવિધતા વૈશિષ્ઠ્યે
પરિપક્વતા : ૧૦૦-૧૧૦ દિવસ (ખરીપ). **વનસ્પતી પ્રકાર:** સ્પેનિશ ઘડ, તાઠ **બિયાળે:** ગુલાબી રંગાચે કર્નલ. **આકાર:** મધ્યમ આણિ ગોલાકાર કર્નલ આકાર (૧૦૦ કર્નલ = ૬૦-૭૦ ગ્રેમ) **તેલાચે પ્રમાણ:** જાસ્ત (અંદાજે ૪૭-૪૯%). **શેલિંગ %:** ચાંગલે (અંદાજે ૬૫-૭૦%). **શેંગાંચે ઉત્પાદન: ધરીપ (પાકુસપાન) :** ૧૧-૧૩ ક્વિન્ટલ/એકર (૨૮-૩૨ ક્વિન્ટલ/હેક્ટર). સ્ત્રોત આણિ વાઢત્યા પરિસ્થિતીનુસાર. **ફલ વૈશિષ્ઠ્યે:** યા જાતીને કર્નલ આણિ તેલાચે ઉત્પાદન જાસ્ત નોંદવલે આહે. યા જાતીને શેંગા આણિ કર્નલ આકાર દેઝીલ જાસ્ત દર્શિલા. **બિયાળાચી સુપ્તતા:** અનુપસ્થિત

૨. માતી આણિ જમીન તયાર કરણે
માતીયા પ્રકાર : ચાંગલા નિચરા હોનારી, હલકી તે મધ્યમ પાત અસલેલી માતી જસે કી વાલુકામય ચિકનમાતી કિવા ચિકનમાતી વાઢૂ પવત કરતે. જડ ચિકનમાતી કિવા કમી નિચરા હોનારી માતી ટા. **માતીયા pH :** આદર્શ pH શ્રેણી 6.5 તે 7.5 (કિંચિત આલ્કલયુક્ત તે તટસ્થ) આહે. **જમીન તયાર કરણે :** નાંગરણી: જુને ગવત ઉપરત્યાસાઠી આણિ માતીચી વાયુવીજ સાઠી આણિ માતીચી વાયુવીજ સાઠી (15-20 સેમી). **કુપણ :** દિમાચા ફોડળ્યાસાઠી આણિ બારીક, સમતલ બીજગણ્યા મિઝવિળ્યાસાઠી 2-3 કુપણ કરા. **સપાટીકરણ :** એકસમાન સિંચન આણિ ડાઘાણીસાઠી શેત ચાંગલે સમતલ કેલે આહે યાચી ધારી કરા.

૩. પેરણી આણિ બિયાળે પ્રક્રિયા
પેરણીયા વેઝ : ધરીપ : જૂન તે જુલે (પાવલાકા સુરુ ડાઘાચાવર) **બિયાળ્યાચા દર :** ૬૦-૭૦ કિલો પ્રતિ એકર. ફક્ત તાજે, નિરોગી આણિ ઠઠક ટાળે વાપરા. **અંતર :** **ઓઝી-ઓઝી :** ૧૨-૧૮ ઇંચ **રોપ-તે-રોપ :** ૮-૧૦ સેમી **બિયાળે પ્રક્રિયા :** બિયાળેસાઠી આણિ માતીજન્ય રોગ આણિ કીટકપાસૂસ સંરક્ષણ કરણ્યાસાઠી હે એક મહત્વાચે પાઝલ આહે. **બુરશીનાશક :** કોલર રોટ, રુટ રોટ આણિ ફટર બુરશીજન્ય સંસર્ગ વ્યવસ્થાપિત કરણ્યાસાઠી થિરામ કિવા મેન્કોઝેબ (૩ ગ્રેમ/કિલો બિયાળે) કિવા કાર્બેન્ડાઝિમ + મેન્કોઝેબ સંયોજન (૩ ગ્રેમ/કિલો બિયાળે) સાચાંચા બુરશીનાશકને બિયાળ્યાચી પ્રક્રિયા કરા. **બાયોનિયંત્રણ (પર્યાયી):** રાસાયનિક બુરશીનાશક વાપરત નસત્યાસ, ટ્રાયકોડર્મા

હિરાઇડ (૪-૫ ગ્રેમ/કિલો બિયાળે) ને પ્રક્રિયા કરા. **બાયોલેટ :** બુરશીનાશક ઉપચારાનંતર (બિયાળે સુરુ થા), નાયટ્રોજન સ્થિરીકરણ વાઢવિળ્યાસાઠી રાયઝોબિયમ કલ્ચરને (પેકેટચ્યા સૂચનાનુસાર) પ્રક્રિયા કરા. **કીટકનાશક :** વાઢવી કિવા પાંઢચ્યા અઢ્યાંચા પ્રાદુર્ભાવ અસલેલ્યા ભાગાત, બિયાળ્યાંવર કલોરોપાયરોફોસ ૨૦ ઈસી (૬-૧૨ મિલી/કિલો બિયાળે) પ્રક્રિયા કરા.

૪. ખેતે આણિ પોષક તત્વાંચે વ્યવસ્થાપન

“સાવધનિયો : શેતકચાંના ખેતે દેળ્યાપૂર્વી ત્યાંચ્યા માતીચી ચાચળી કરણ્યાચા સલ્લા દિલા જાતો. નિરોગી પિકાંસાઠી આણિ શાશ્વત માતી વ્યવસ્થાપનાસાઠી આવચક અસલેલ્યા પોષક તત્વાંચા વાપર કરણ્યાસાઠી માતી પરીક્ષણાચ્યા નિકાલાંચા વાપર કરા.” **બેસલ ડોસ (સેરળીયા વેઝી):** સેંદ્રિય **એકત્રીકરણ :** શેવટચા કાપળીયા વેઝી ૧૦-૧૨ ટન/હેક્ટર (૪-૫ ટન/એકર) ચાંગલે કુજલેલે શેતાતીલ **ઘટપ (FYM)** કિવા કેપોસ્ટેટ ધરીપ. **ઘટપ બુર્ધમૃગ :** ૧૨.૫-૨૫ કિલો નત્ર, ૨૫-૫૦ કિલો પ્લેશિયમ, ૦-૨૫ કિલો K₂O, ૨૫ કિલો ડ્રિંક સલ્ફેટ, ૭.૫ ટન શેળખત પ્રતિ હેક્ટર. **ઝનાઝી બુર્ધમૃગ :** ૨૫ કિલો નત્ર, ૫૦ કિલો પ્લેશિયમ, ૫૦ કિલો K₂O, ૨૫ કિલો ડ્રિંક સલ્ફેટ, ૭.૫ ટન શેળખત પ્રતિ હેક્ટર. **શેંગાદાળે** હે શેંગા અસલ્યાને સ્વતઃચે નાયટ્રોજન સ્થિર કરતે, મ્હળૂન ત્યાલા નાયટ્રોજન (N) ચા ફક્ત એક છોટાસા “પ્રારંભિક ડોસ” આવચક અસતો. **ફોસ્ફરસ (P)** મુઝાંચ્યા વિકાસાસાઠી આણિ ગાદી વાઢવિળ્યાસાઠી આવચક આહે. **પોર્ટીયેશન (K)** શેંગા ભરણ્યાસાઠી આણિ રોગ પ્રતિકારશક્તીસાઠી મહત્વાચે આહે. **ટોપ ડ્રેસિંગ (મહત્વાચે) :** **જિપ્સમ :** શેંગા યોગ્ય વિકાસાસાઠી આણિ કર્નલ ભરણ્યાસાઠી હે આવચક આહે. પ્રતિ હેક્ટર ૫૦૦ કિલો જિપ્સમ (૨૦૦ કિલો/એકર) લાવા. પેરણીનંતર સુમારે ૩૫-૪૫ દિવસાંચી (DAS) ફુલાંચ્યા શિશરાવર, માતી ભરણ્યાપૂર્વી રોપાંચ્યા પાયાજવઢ લાવા. **સૂક્ષ્મ અન્નદ્રવ્યે :** જર માતીચ્યા ચાચળ્યામધ્યે કમતરતા દિસૂન આલી તર, ડ્રિંક સલ્ફેટ (૨૫ કિલો/હેક્ટર) બેસલ ડોસ મ્હળૂન વાપરા કિવા પાનાંચ્યા ફવારણ્યાંની લોહ (Fe) કિવા બોરોન (B) ચી કમતરતા દૂર કરા.

૫. સિંચના વ્યવસ્થાપન
સિંચનાસાઠી મહત્વાચે ટપ્પે : **ફુલે ભરણે :** (અંદાજે ૨૦-૩૦ દિવસ) **પેરિંગ :** (અંદાજે ૪૦-૫૦ દિવસ) **શા સમીત મહત્વાચા ટપા આહે. હોંગા વિકસિત કરણે :** (અંદાજે ૬૦-૮૦ દિવસ) કોળત્યાહી પરિસ્થિતીત પાળી સાચળે ટાઢા. યોગ્ય નિચરા સુનિશ્ચિત કરા.

૬. તળ વ્યવસ્થાપન
ઊગવળીપૂર્વી : પેરણીનંતર ૨ દિવસાંચ્યા આત પેંડીમેથાલિન (૧.૦ કિલો એ.આઈ./હેક્ટર) સારચે ઊગવળીપૂર્વીચે તળનાશક વાપરા. **હાતાને તળ કાઢળે :** ૨૦-૨૫ ડીએસ આણિ ૪૦-૪૫ ડીએસ યા વેગાને ૧-૨ હાતાને તળ કાઢા. પહિલી તળ કાઢળી માતીચ્યા સાહાચ્યાને કરતા ચેતે, જ્યામુઢે પેગમધ્યે પ્રવેશ હોળ્યાસ મદત હોતે.

૭. પ્રમુખ કીટક આણિ રોગ વ્યવસ્થાપન
કીટક નિયંત્રણ: શોષક કીટક (માવા, તુઢતુઢે, ફુલકિઢે) : હે કીટક રસ શોષતાત આણિ વિષાણૂજન્ય રોગ (જસે કી કઢી

નેક્રોસિસ) પસરવૂ શકતાત. **નિયંત્રણ :** ઇમિઢાક્લોપ્રિઢ ૭૦% ડબ્લ્યૂજી (૨-૩ ગ્રેમ/૧૫ લિટર) સહ બીજપ્રક્રિયા. **એસિપેટ ૭૫% એસજી (૧.૫ ગ્રેમ/લિટર)** કિવા ધાયમેથોક્સમ ૭૫% એસજી (૫૦ ગ્રેમ/એકર) ચા પાનાંવર ફવારણી કરા. **પાનાંવર ધાગનાકા કરણારા કીટક :** અઢ્યા પાનાંમધ્યે શિરતાત, જ્યામુઢે પાંઢરે “ખાળી” તયાર હોતાત. **નિયંત્રણ :** સ્પિનસેંડ ૪૫% એસસી (૬૦-૯૦ મિલી/એકર) કિવા કઢુલિંબાચે તેલ (૫%) ફવારણી કરા. **તંબાચૂચા સુરવંટ (સ્પોડોપ્ટેરા લિટુરા) :** અઢ્યા પાનાંવર ભક્ષયળે ધાતાત, બહુતેકદા ગટાંમધ્યે. **નિયંત્રણ :** નર પતંગાંચે નિરીક્ષણ કરણ્યાસાઠી આણિ ત્યાંના પકડળ્યાસાઠી ફેરોમોન સાપઢે (૪-૫/એકર) લાવા. તરળ અઢ્યાંસાઠી, કઢુલિંબાચે તેલ (૧૫૦૦ પીપીએમ) કિવા એમામેક્ટિન બેંઝોઇટ ૫% એસજી (૦.૫ ગ્રેમ/લિટર પાળી) ફવારણી કરા. **ક્લોરોટ્રાનિલિપ્રોલ ૧૮.૫% એસસી ૬૦-૯૦ મિલી પ્રતિ એકર, ૨૦૦-૨૫૦ લિટર પાળ્યાત મિસલૂન કિવા ફ્લુબેન્ડિયામાઢ ૨૦% ડબ્લ્યૂજી (૬૦ ગ્રેમ/હેક્ટર)** ફવારણી કરા. **પાંઢરે ડાઢી / વાઢવી :** હે માતીતીલ કીટક મુઝાંના આણિ શેંગાના નુકસાન કરતાત. **નિયંત્રણ :** ઇમિઢાક્લોપ્રિઢ ૧૭.૮% એસએલ (વર નમૂદ કેલ્યાપ્રમાણે) સહ બીજપ્રક્રિયા કરળે હા સર્વોત્ક્રમ પ્રતિબંધાત્મક ઉપાય આહે. **રોગ નિયંત્રણ: ટિક્કા (લવકર) પાનાંવર યેગારા ડાગ આણિ ડશિરા યેગારા ડાગ :** પાનાંવર લહાન, ગઢઢ, ગોલાકાર ડાગ દિસતાત જ્યામુઢે પાનાગઢ હોતે. **નિયંત્રણ :** ચાંગલા બિયાળે પ્રક્રિયા કેલેલ્યા બુરશીનાશકાચા વાપર કરૂન બિયાળ્યાંવર પ્રક્રિયા કરા. ૨૧ દિવસાંચ્યા અંતરનાં મેન્કોઝેબ (૦.૨%) + કાર્બેન્ડાઝિમ (૦.૦૫%) કિવા ટેબુકોનાઝોલ + ઍંઝોસ્ટ્રોનિલચી ફવારણી કરા. **ગંજ :** પાનાંચ્યા ધાગલ્યા બાજૂલા લાલસર પતકિરી રંગાચે ફોઢ દિસતાત. **નિયંત્રણ :** મેન્કોઝેબ કિવા પ્રોપિનોનાઝોલ ૨-૫ ઈસી (૧ મિલી/લિટર પાળી) ફવારણી કરા. **કોલર રોટ / રુટ રોટ (અંસ્પરગિલસ) :** કોલરચ્યા ભાગાત કુજળારા બુરશીજન્ય રોગ, જ્યામુઢે કોવઢી ડાઢે મરતાત. **નિયંત્રણ :** ટ્રાયકોડર્મા ફાપરાઇઢ (૨.૫ કિલો/હેક્ટર) + થિરામ ૭૫% ડબ્લ્યૂપી સહ બિયાળે પ્રક્રિયા માતીત લાવા. **એપ્લાટોક્સિન :** વેઢેવર કાપળી કમી કરણ્યાસાઠી (૩-૫ ટન/એકર) ઓલાવા + જલદ વાઢળે (<૧૦% ઓલાવા) આવચક આહે.

૮. કાપળી આણિ કાઢળીનંતર (વાઢવળે આણિ સાઠવળીનક):
કાપળી વેઝ : પાને પિવઢી પઢૂન ગઢૂ લાગતાત આણિ શેંગાંચે આતીલ કવચ કાઢે પઢતે તેઢા પીક કાપળીસા ૨-૩ તયાર હોતે. **પ્રક્રિયા :** કાપળીચી ૨-૩ દિવસ આધી શેતાત પાળી ઢા જોળેકરૂન રોપે ઉપટળે સોપે હોઈલ. રોપે ઉપટૂન ઘ્યા, કાઢી દિવસ બેરે હોળ્યાસાઠી ત્યાંના રચૂન ઠેવા આણિ નંતર શેંગા વેઢવાં કરા. **વાઢવળે :** અફલાટોક્સિન દૂષિત હોળ્યાપાસૂન રોજળ્યાસાઠી આણિ સુરક્ષિત સાઠવળી સુનિશ્ચિત કરણ્યાસાઠી શેંગા ૪-૫ દિવસ ઉઠાત વાઢવા. **અતિરિક્ત ટીપ :** સ્થાનિક માતી ચાચળ્યા કિવા હવામાન પરિસ્થિતીનુસાર સમાયોજન આવચક અસૂ શકતે.

4. મગફળી: કૃષિ પદ્ધતિઓ અને સંકલિત જીવાતવ્યવસ્થાપન (ગુજરાતી)

GJG-9 મગફળીની જાત એ સ્પેનિશ ગુચ્છ, ઉચ્ચ ઉપજ આપતી અને વહેલી પાકતી જાત છે.

1. વિવિધતા લાક્ષણિકતાઓ
પરિપક્વતા: 100-110 દિવસ (ખરીફ). **છોડનો પ્રકાર:** સ્પેનિશ ગુચ્છ, સીધા **બીજ:** ગુલાબી રંગના ગુચ્છો. **કદ:** મધ્યમ અને ગોળાકાર કર્નલ કદ (100 કર્નલ = 60-70 ગ્રામ) **તેલનું પ્રમાણ:** ઉચ્ચ (આશરે 47-49%). **છોડ %:** સારું (આશરે 65-70%). **શીંગ** ઉપજ: ખરીફ (વરસાદયુક્ત) : 11-13 (કિન્ટલ/એકર) (28-32 કિન્ટલ/હેક્ટર). સ્ત્રોત અને વૃદ્ધિની પરિસ્થિતિઓ પર આધાર રાખીને. **અન્ય સુવિધાઓ:** તેમાં વધુ કર્નલ અને તેલ ઉપજ નોંધાઈ છે. આ જાતમાં શીંગ અને કર્નલનું કદ પણ વધુ જોવા મળ્યું. **બીજની નિષ્ક્રિયતા:** ગેરહાજર

૨. માટી અને જમીનની તૈયારી
જમીનનો પ્રકાર: સારી રીતે પાણી નિતારાયેલી, હળવી થી મધ્યમ પોતવાળી જમીન જેમ કે રેતાળ લોમ અથવા લોમી રેતી પસંદ કરે છે. ભારે માટીવાળી, અથવા નબળી રીતે પાણી નિતારાયેલી જમીન ટાળો. **માટી pH:** આદર્શ pH શ્રેણી 6.5 થી 7.5 (થોડી એસિડિક થી તટસ્થ) છે. **જમીનની તૈયારી:** ખેતર: જૂના થડને ઉખેડી નાખવા અને જમીનની વાયુમિશ્રણ સુધારવા માટે એક ઊંડી ખેડાણ (15-20 સે.મી.), ઢગલા ટાંડવા અને બારીક, સમતળ બીજ પથારી મેળવવા માટે 2-3 કાપણી કરો. **સમતીકરણ:** ખાતરી કરો કે ખેતર સમાન સિંચાઈ અને ચંકુરણ માટે સારી રીતે સમતળ થયેલ છે.

૩. વાવણી અને બીજ માવજત
વાવણીનો સમય : ખરીફ : જૂન થી જુલાઈ (યોમાસાની શરૂઆત સાથે) **બીજ દર :** ૬૦-૭૦ કિલો પ્રતિ એકર. ફક્ત તાજા, સ્વચ્છ અને ઘાટા દાણા વાપરો. **અંતરો :** પંક્તિ થી પંક્તિ : ૧૨-૧૮ ઇંચ **છોડ થી છોડ :** ૮-૧૦ સે.મી. **બીજ માવજત :** બીજજન્ય અને માટીજન્ય રોગો અને જીવાતો સામે રક્ષણ મેળવવા માટે આ એક મહત્વપૂર્ણ પગલું છે. **ફૂનાશક :** કોલર રોટ, મૂળનો સડો અને અન્ય ફૂના યેપને નિયંત્રિત કરવા માટે થિરામ અથવા મેન્કોઝેબ (3 ગ્રામ/કિલો બીજ) અથવા કાર્બેન્ડાઝીમ + મેન્કોઝેબ મિશ્રણ (3 ગ્રામ/કિલો બીજ) જેવા ફૂનાશકથી બીજની સારવાર કરો. **જૈવિક નિયંત્રણ (વૈકલ્પિક):** જો રાસાયણિક ફૂનાશકોનો ઉપયોગ ન કરતા હોય, તો ટ્રાઇકોડર્મા વિરાઇડ (૪-૫ ગ્રામ/કિલો બીજ) થી સારવાર કરો. **જૈવિક ખાતર :** ફૂનાશક સારવાર પછી (બીજને સૂકવવા દો), નાઇટ્રોજન કલ્ચર (પેકેટની સૂચનાઓ મુજબ) થી સારવાર કરો. **જંતુનાશક:** ઉધઈ અથવા સફેદ ઇયળનો શિકાર બનાત વિસ્તારોમાં, બીજને ક્લોરપાયરીફોસ 20 ઈસી (6-12 મિલી/કિલો બીજ) થી માવજત કરો.

૪. ખાતર અને પોષક તત્વોનું સંચાલન
“સાવચેતી: ખેતૂનોને ખાતર નાખતા પહેલા તેમની માટીનું પરીક્ષણ કરવાની સલાહ આપવામાં આવે છે. તંદુરસ્ત પાક અને ટકાઉ માટી

વ્યવસ્થાપન માટે જરૂરી પોષક તત્વોનો જ ઉપયોગ કરવા માટે માટી પરીક્ષણના પરિણામોનો ઉપયોગ કરો. **મૂળખત માત્રા (વાવણી વખતે) :** **કાર્બનિક એકીકરણ :** છેલ્લા કાપણી દરમિયાન 10-12 ટન/હેક્ટર (4-5 ટન/એકર) સારી રીતે વિઘટિત ફામ્સ વાંધ ખાતર (FYM) અથવા ખાતરનો ઉપયોગ કરો. **ખરીફ મગફળી :** 12.5-25 કિલો નાઇટ્રોજન, 25-50 કિલો ફોસ્ફરસ, 20-25 કિલો કોઇઇટ્રોજન, 25 કિલો ઝીંક સલ્ફેટ, 7.5 ટન એફવાયએમ પ્રતિ હેક્ટર. **ઉનાયુ મગફળી :** 25 કિલો નાઇટ્રોજન, 50 કિલો ફોસ્ફરસ, 50 કિલો કોઇઇટ્રોજન, 25 કિલો ઝીંક સલ્ફેટ, 7.5 ટન એફવાયએમ પ્રતિ હેક્ટર. **મગફળી, કઠોળ હોવાથી,** પોતાના નાઇટ્રોજનને સુધારે છે, તેથી તેને નાઇટ્રોજન (N) ની માત્ર થોડી “પ્રારંભિક માત્રા” ની જરૂર પડે છે. ફોસ્ફરસ (P) મૂળ વિકાસ અને ગાંઠો માટે મહત્વપૂર્ણ છે. પોટેશિયમ (K) શીંગો ભરવા અને રોગ પ્રતિકાર માટે મહત્વપૂર્ણ છે. **ટોપ ડ્રેસિંગ (મહત્વપૂર્ણ):** જીપ્સમ : શીંગોના યોગ્ય વિકાસ અને કર્નલ ભરવા માટે આ જરૂરી છે. પ્રતિ હેક્ટર 500 કિલો જીપ્સમ (200 કિગ્રા/એકર) લાગુ કરો. **વાવણી પછી લગભગ 35-45 દિવસ (DAS) ના ફૂલાના ટોચના તબક્કામાં,** માટી નાખવા પહેલા છોડના પાયાની નજીક લગુ કરો. **સૂક્ષ્મ પોષકતત્વો :** જો માટી પરીક્ષણમાં ખામીઓ દેખાય, તો ઝીંક સલ્ફેટ (25 કિગ્રા/હેક્ટર) મૂળ માત્રા તરીકે લાગુ કરો અથવા પાંદડા પર છંટકાવ રીતે આયર્ન (Fe) અથવા બોરોન (B) ની ઉછાપને દૂર કરો.

૫. સિંચાઈ વ્યવસ્થાપન
સિંચાઈ માટેના મહત્વપૂર્ણ તબક્કાઓ : **ફૂલ ઉગાડવા :** (આશરે ૨૦-૩૦ ડીએએસ) **પેંગિંગ :** (આશરે ૪૦-૫૦ ડીએએસ) - આ સૌથી મહત્વપૂર્ણ તબક્કો છે. **શિંગ વિકાસ :** (આશરે ૬૦-૮૦ ડીએએસ) કોઈપણ કિસ્મે પાણી ભરાવાનું ટાળો. યોગ્ય ડ્રેનેજની ખાતરી કરો.

૬. નીંદણ વ્યવસ્થાપન
ઉદભવ પહેલા : વાવણીના 2 દિવસની અંદર પેન્ડીમેથાલિન (1.0 કિલો/ગ્રામ એ.આઈ./હેક્ટર) જેવું ઉદભવ પહેલાનું નિંદણનાશક લાગુ કરો. **ઢાથથી નીંદણ :** 20-25 દિવસના અંતરે અને 40-45 દિવસના અંતરે 1-2 ઢાથથી નીંદણ કરો. પ્રથમ નીંદણને માટીકામ સાથે જોડી શકાય છે, જે ખેલાના પ્રદેશમાં મદદ કરે છે.

૭. મુખ્ય જીવાત અને રોગ વ્યવસ્થાપન
જીવાત નિયંત્રણ : સૂસક જીવાત (મોલો, લીલી પોપટી, થિપ્સ): આ જીવાત રસ ચૂસે છે અને વાયરલ રોગો (જેમ કે બસ નેક્રોસિસ) ફેલાવી શકે છે. **નિયંત્રણ :** ઇમિઢાક્લોપ્રિઢ 70% WG (2-3 ગ્રામ/15 લિટર) સાથે બીજની સારવાર. એસિફેટ 75% SP (1.5 ગ્રામ/લિટર) અથવા થાયમોથોક્સમ 75% SG (50 ગ્રામ/એકર) નો પાંદડા પર છંટકાવ. **પાન પાણિયો :** લાર્વા પાંદડામાં ટનલ બનાવે છે, સફેદ “પાણી” બનાવે છે. **નિયંત્રણ :** સ્પિનોસેડ 45% SC (60-90 મિલી/એકર) અથવા લીમડાનું તેલ (5%) છંટકાવ કરો. **તમાકુ કેટરપિલર (સ્પોડોપ્ટેરા લિટુરા) :** લાર્વા પાંદડા પર ખાઉધરાપણું કરે છે, ઘણીવાર જૂથોમાં. **નિયંત્રણ :** નર જીવાતોનું નિરીક્ષણ કરવા અને તેમને પકડવા માટે ફેરોમોન ફાંસો (4-5/એકર) ગોઠવો. નાના લાર્વા માટે, લીમડાનું તેલ (૧૫૦૦ પીપીએમ) અથવા એમામેક્ટીન

બેન્ઝોએટ ૫% એસજી (૦.૫ ગ્રામ/લિટર પાણી) છંટકાવ કરો. **ક્લોરાન્ટ્રાનિલિપ્રોલ ૧૮.૫% એસસી ૬૦-૮૦ મિલી પ્રતિ એકર, ૨૦૦-૨૫૦ લિટર પાણીમાં** મેળવવી છે. **અથવા** **ઇસુબેન્ડિયામાઢ ૨૦% ડબલ્યુજી (૬૦ ગ્રામ/હેક્ટર)** છંટકાવ કરો. **સફેદ છીપ / ઉધઈ :** આ માટીના જીવાતો ૦-25 કિલો કોઇઇટ્રોજન, 25 કિલો ઝીંક સલ્ફેટ, 7.5 ટન એફવાયએમ પ્રતિ હેક્ટર. **ઉનાયુ મગફળી :** 25 કિલો નાઇટ્રોજન, 50 કિલો ફોસ્ફરસ, 50 કિલો કોઇઇટ્રોજન, 25 કિલો ઝીંક સલ્ફેટ, 7.5 ટન એફવાયએમ પ્રતિ હેક્ટર. **મગફળી, કઠોળ હોવાથી,** પોતાના નાઇટ્રોજનને સુધારે છે, તેથી તેને નાઇટ્રોજન (N) ની માત્ર થોડી “પ્રારંભિક માત્રા” ની જરૂર પડે છે. ફોસ્ફરસ (P) મૂળ વિકાસ અને ગાંઠો માટે મહત્વપૂર્ણ છે. પોટેશિયમ (K) શીંગો ભરવા અને રોગ પ્રતિકાર માટે મહત્વપૂર્ણ છે. **ટોપ ડ્રેસિંગ (મહત્વપૂર્ણ):** જીપ્સમ : શીંગોના યોગ્ય વિકાસ અને કર્નલ ભરવા માટે આ જરૂરી છે. પ્રતિ હેક્ટર 500 કિલો જીપ્સમ (200 કિગ્રા/એકર) લાગુ કરો. **વાવણી પછી લગભગ 35-45 દિવસ (DAS) ના ફૂલાના ટોચના તબક્કામાં,** માટી નાખવા પહેલા છોડના પાયાની નજીક લાગુ કરો. **સૂક્ષ્મ પોષકતત્વો :** જો માટી પરીક્ષણમાં ખામીઓ દેખાય, તો ઝીંક સલ્ફેટ (25 કિગ્રા/હેક્ટર) મૂળ માત્રા તરીકે લાગુ કરો અથવા પાંદડા પર છંટકાવ રીતે આયર્ન (Fe) અથવા બોરોન (B) ની ઉછાપને દૂર કરો. **૫. સિંચાઈ વ્યવસ્થાપન**
સિંચાઈ માટેના મહત્વપૂર્ણ તબક્કાઓ : **ફૂલ ઉગાડવા :** (આશરે ૨૦-૩૦ ડીએએસ) **પેંગિંગ :** (આશરે ૪૦-૫૦ ડીએએસ) - આ સૌથી મહત્વપૂર્ણ તબક્કો છે. **શિંગ વિકાસ :** (આશરે ૬૦-૮૦ ડીએએસ) કોઈપણ કિસ્મે પાણી ભરાવાનું ટાળો. યોગ્ય ડ્રેનેજની ખાતરી કરો. **૬. નીંદણ વ્યવસ્થાપન**
ઉદભવ પહેલા : વાવણીના 2 દિવસની અંદર પેન્ડીમેથાલિન (1.0 કિલો/ગ્રામ એ.આઈ./હેક્ટર) જેવું ઉદભવ પહેલાનું નિંદણનાશક લાગુ કરો. **ઢાથથી નીંદણ :** 20-25 દિવસના અંતરે અને 40-45 દિવસના અંતરે 1-2 ઢાથથી નીંદણ કરો. પ્રથમ નીંદણને માટીકામ સાથે જોડી શકાય છે, જે ખેલાના પ્રદેશમાં મદદ કરે છે. **૭. મુખ્ય જીવાત અને રોગ વ્યવસ્થાપન**
જીવાત નિયંત્રણ : સૂસક જીવાત (મોલો, લીલી પોપટી, થિપ્સ): આ જીવાત રસ ચૂસે છે અને વાયરલ રોગો (જેમ કે બસ નેક્રોસિસ) ફેલાવી શકે છે. **નિયંત્રણ :** ઇમિઢાક્લોપ્રિઢ 70% WG (2-3 ગ્રામ/15 લિટર) સાથે બીજની સારવાર. એસિફેટ 75% SP (1.5 ગ્રામ/લિટર) અથવા થાયમોથોક્સમ 75% SG (50 ગ્રામ/એકર) નો પાંદડા પર છંટકાવ. **પાન પાણિયો :** લાર્વા પાંદડામાં ટનલ બનાવે છે, સફેદ “પાણી” બનાવે છે. **નિયંત્રણ :** સ્પિનોસેડ 45% SC (60-90 મિલી/એકર) અથવા લીમડાનું તેલ (5%) છંટકાવ કરો. **તમાકુ કેટરપિલર (સ્પોડોપ્ટેરા લિટુરા) :** લાર્વા પાંદડા પર ખાઉધરાપણું કરે છે, ઘણીવાર જૂથોમાં. **નિયંત્રણ :** નર જીવાતોનું નિરીક્ષણ કરવા અને તેમને પકડવા માટે ફેરોમોન ફાંસો (4-5/એકર) ગોઠવો. નાના લાર્વા માટે, લીમડાનું તેલ (૧૫૦૦ પીપીએમ) અથવા એમામેક્ટીન